

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

.....

Ο ΑΗ-ΑΝΤΩΝΗΣ

.....

— Πού λέτε, βρε παιδιά, κι' εγώ μιὰ φορά ήμουν "Αη-Αντώνης !
 είτε ο έπιλοχίας Νταβανογιώργος.

"Όλοι τόν κυτάζανε με περιέργεια:

— Τι ήσουν, είπες;

— "Αη-Αντώνης!

Κανένας βέβαια δεν τόν πίστεψε.
 "Αλλά κι' αν ήθελαν νά τόν πιστέψουν,
 τ' στριμμένο του μoustάκι, ή μαντέ-
 κα κι' ή καραμπογιά πού βαφόταν, ή
 σφιχτοζωσμένο του μέση, ή χιονάτη
 φουστανέλλα του, τ'ό φέσι του με τή
 φούντα τή μακρυνά και τή χυτή, τ'α
 τριζάτα του τσαρούχια κι' ή κάλτσες του
 ή τευτωμένες και άτσάκιστες, ή χωρι-
 στυχιά και κηλίδα, τ'α γυαλιστερά κουμ-
 πιά του και τ'α μάτια του τ'α πιδ γυα-
 λιστερά, όλ' αυτά μαζί τόν διέφρευαν
 μπρός στά μάτια των άλλων.

— "Αη-Αντώνης ήσουν ή... Πειρα-
 σμός; τόν ξαναρώτησαν.

— "Αη-Αντώνης!

— Κι' είχες πειρασμούς πού σ' έβα-
 ζαν σε δοκιμασία;

— Πειρασμούς λέει!... Μά μήπως
 είχα κι' άλλο τίποτε;...

"Όλοι τότε αισθάνθηκαν τήν περιέρ-
 γεια ν' άκούσουν και νά

θαυμάσουν τή μεγάλη

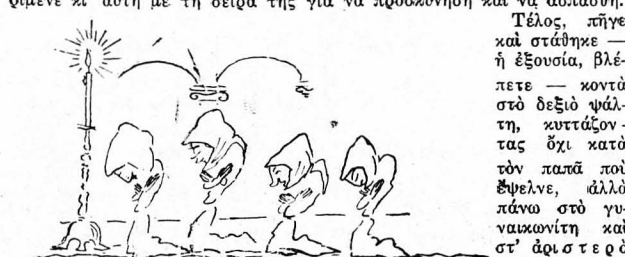
έγκρατεια και τήν ψυχική δύναμη του νέου τούτου
 μάρτυρος του Χριστιανισμού, ό άποίος παρέμενε ά-
 κηλίωτος και όσιος μέσα σε μιάν κοινωνία άμαρτωλών.
 "Ηθελαν νά γνωρίσουν τόν βίο και τήν πολιτεία του
 άγνώστου αυτού άγίου, ό άποίος άσκήτευε όχι στην έ-
 ρημο, όπου δεν βρίσκεται ούτε... βάτραχος θηλυκός,
 αλλά μέσα στους πειρασμούς και τούς δαιμονιας του
 κόσμου, στους δρόμους πού συγχάζουν τά κοριτσόπου-
 λα και στά πανηγύρια πού χορεύουν ή λυγρές και
 γλυκοκυντάζουν ή μπαμπουλούτες.

Κι' ήταν εκείνη τήν ήμέρα μεγάλο πανηγύρι στο
 χωριό, ήταν ή γιορτή του "Αγίου "Αντωνίου, πού τόν
 δοξάζουν σ' όλα τά περίχωρα και τρέχουν όλοι, άρσε-
 νικοί και θηλυκοί, στην εκκλησία γιά νά τιμήσουν τόν
 μεγάλο άναχωρητή, τόν μεγάλο μισογύνη, τόν μεγάλο
 ηγαστικό και πατέρα τού άσκητισμού, πού γέμισε τήν
 έρμη με κρίνα άγνότητος και παρθενίας, νά τόν τιμή-
 σουν... καταλόγους τ'α πάντα!

"Εκεί λοιπόν ήταν όλες ή γαϊτανοφρουδούσες κι' ή
 λαγγεντές, εκεί ή πετροπέρδικες κι' ή μυγαλομάτες,
 εκεί ή «ευνήμιδες» κι' ή χαμηλοθωρούσες, εκεί ή γε-
 μάτες μαργιολιές κι' ή γεμάτες νάτια, εκεί ή μουσκο-
 παδιάς κι' ή ροδομαγονιάτες, εκεί ή χιονόλαμες κι'
 ή γλυκοσταράτες, εκεί όλες ή γυναίκες και τ'α κορί-
 τσια του χωριού με τ'α κίτρινα κλαδάτια και τ'α λευκά
 μαντήλια, εκεί κι' ή οί λεβέντιδες κι' ή γεροκοτσονάτοι,
 εκεί κι' ή «χαντζαρούληδες» με τ'α κάτσαπρα, τ'α κα-
 θαρά ποκάμισα και τίς λερές τίς φουστανέλλες, έ-
 κεί και τ'α άπόσπαρα, εκεί και ό έπιλοχίας, κόκκινος
 και άναμμένος σάν τ'ό φέσι του, πυρωμένος σάν τ'ό σί-
 δερο πού βγαίνει κατακόκκινο άπ' τ'ό καμίνι!...

Ματίες ήταν εκείνες, ή συμπυκνωτή ήλεκτρικός; Τί φουσκώμα
 ινιδάνου ήταν εκείνο, τί τεζάρισμα, τί τέντωμα, τί ρουθούνισμα άγρίου
 ταύρου!

Κι' έπειτα νά σου λέη πώς ήταν "Αγιος "Αντώνιος κι' αυτός! Μέ-
 σα στην εκκλησία πού μπήκε και προσκύνησε, άντι νά κυττά τήν εί-
 κώνα, κυτάζε τή... Μυγάδλω, τή ντροπαλή και κόκκινη σάν παπα-
 ρούνα πρωινή, κόρη του κοινοτικού συμβούλου πού παρυστεκότανε κα-
 μαρωτός κι' έπίσημος. Νόμιζε κανείς πώς άντι νά άσπασθί τήν άγία
 είκώνα, θά φιλούσε τή χωριατοπούλα, πού σεμνή και χαμηλόθωρη πε-
 ρίμενε κι' αυτή με τή σειρά της γιά νά προσκυνήση και νά άσπασθί.

"Εκαναν τ'ο σταυρό τους και δυό-τρείς μετάνοιες...

είχαν κατακλύσει ή γυναίκες...

Κι' έπειτα, σούλεγε, ήταν "Αη-Αντώνης κι' αυτός! "Αχ, και νά
 τούδινε καμιά κοπέλλα άφορημή!...

Μά αυτές έμπαιναν σεμνές, με τ'α βλέφα-
 ρα χαμηλωμένα, κι' άλαφροπατούσες. "Ανα-
 θαν τ'ο κεράκι τους, έκαναν τ'ο σταυρό τους,
 έκαναν και δυό-τρείς μετάνοιες, κι' έπειτα
 τραβούσαν κατά τήν πιο σκοτεινή άκρη, πίσω
 άπ' τ'α στασίδια των άνδρων ή άπάνω ψηλά
 στο «γυναικείο».

"Ησαν τόσο προσεχτικές και τόσο μαζεμ-
 μένες, πού θά νόμιζε κανείς πώς είχανε κα-
 τατυγεί άπό τ'ο μέγα έργον του άγίου άσκη-
 τού, πώς είχανε κατακλυσθεί ή ψυχή τους και
 τ'ο πνεύμα τους άπό τ'α μελωδικά τροπάρια
 πού έψαλλαν οί ψάλτες κι' οί παπάδες, πρὸς
 δόξαν του άγίου τής μεγάλης έγκρατείας.

... Τόν νούν ήγέμεθα κατά παθών
 άσκητικώς ευστησάμενος,
 άνδρικώς γάρ φύσιν εκδιασάμενος,
 έσπευσας τ'ο χείρον

καθυποτάξαι τ'ω κρείττονι
 και τήν σάρκα δουλεύσαι τ'ω πνεύματι...

Κι' έπεφταν κι' έσταυροκοπούντο ή γυναι-
 κες γονατίζοντας και ξανασηκωνόμενες, σάν

τάχυ, κάτω άπ' τή δυνατή πνοή του άνέμου, τήν πνοή των θείων λό-
 γων. Και οί άνδρες σκύβαν τ'α κεφάλια τους και κά-
 ναν τ'ο σταυρό τους, και ό διάκος με τ'ο λιθανιστήρι
 εντρίγκι-ντρίν! ντρίγκι-ντρίν! σκορπούσε σύννεφα λι-
 θανωτού, πού γέμιζε όλους τούς πιστούς και ήταν σάν
 νά τύλιγε όλο τ'ο εκκλησιασμά μέσα σε άντάρα άπό
 ευωδίες και θυμιάματα.

Γι' αυτό, σάν τελείωσε ή εκκλησία και πήραν τ'ο
 αντίδωρο και βγήκαν έξω νά χορέψουν, ώσπου νά έ-
 τοιμαστούν τ'α σφαχτιά, και μπήκαν στην αρχή ή κο-
 πελλίες κι' έπειτα ή παντρεμμένες κι' ό μπάριφα-Γού-
 λας λαλούσε με τ'ο κλαρίνο του:

Μπάτε κορίτσια στο χορό

ν' άκούσετε τραγούδια,

νά ιδήτε κεντητές ποδιές,

πράσινες και γαλάσιες,

νά ιδήτε και μιάν παπαδιά

πώς πάει μαζί με τ'ς άντρες...

σάν μπήκαν, λέμε, τ'α κορίτσια στο χορό κι' άρχισαν
 τ' άρνιά νά μουσοβολούνε άπάνω στη φωτιά... άχ,
 Θεέ μου τότε και μανούλα μου!... "Ανθόβόλησεν ό
 κόσμος κι' ό κάμπος χάριξε σάν νά κατέβηκε ό Πα-
 ράδεισος κάτω στη στερεμένη γή κι' άλλαξαν τ'α
 πάντα.

Πώς νά γίνη λοιπόν κανείς "Αγιος "Αντώνιος!
 Και πώς νά πιστέψουν τόν έπιλοχία, σάν τούς έλεγε
 πώς έγινε άγιος κι' αυτός μιάν φορά! Γι' αυτό γύρι-
 σαν όλοι και τόν κυτάζαν, γι' αυτό νόμισαν πώς δεν
 άκούσανε καλά και γι' αυτό έπιμένανε νά τούς διηγη-
 θή πώς συνέβη τέτοιο θαύμα μέσα και άπίστευτο!

"Εστροφή τότε κι' έκείνος τ'ο μoustάκι του, γύρισε
 νά ιδή αν είνε πολλοί πού τόν άκούν, κι' αν τόν άκούν
 με προσοχή, κι' άρχισε:

— "Ε, ρε κατακαμένα χρόνια! "Ημουν, πού λέτε,

λοχίας έκείνον τόν καιρό στο μεταβατικό, άποσπασμένος στην άστι-
 νομία, όταν με κάλεσαν και μούπαν:

» — Πάρτες αυτές, λοχία, κι' ό,τι θέλεις κάνε τες. Μόνο νά φή-
 γουν άπό δώ. Δεν κάνει γιά τόν κόσμο!...

» Τίς πήρα, τίς έβαλα πάνω σ' ένα καρροτσάκι και ξεκίνησα. "Ε,
 ρε, τί πράγμα ήταν εκείνο! Τι κρέατα σάν ρόδα
 και σάν τριαντάφυλλα, τί πόδια, τί μοιχτιά, νά
 τόσο δά χοντρό ήταν! Και κάτω στην κάτσαπρα,
 κάτω λαμαργιές σάν γάλα! Τίς κυτάζα και τρέ-
 χανε τ'α σάλια μου, τίς κυτάζα και με δυσκολία
 κράταγα τόν έαυτό μου...

» — Βάστα, Νταβογιώργο, έλεγα μέσα μου,
 και είσαι με έμπιστευτική άποστολή!...

» Και καθώς έκείνες τρεμοκουνιόντουσαν και
 σειόνταν άπάνω στην καρρότσα, ήταν σφαγμός
 και θεριμός. Σε μιάν στιγμή σηκώθηκε λυχνάκι τ'ο
 πανί και φάνηκε τής μιάς τ'ο πόδι... πιδ άπά-
 νω! "Ε, ρε, μανούλα μου, πούδς είδε τ'ο Θεό και
 δεν τόν εφοβήθηκε!

» — Βάστα, Νταβογιώργο! έλεγα στον έαυ-
 τό μου.

» Και βάσταξα. Και τράβαγα, και τράβαγα,
 κι' έλεγα:

» — Πίσω μου σ' έχω, Σατανά!...

Ούτε βάτραχος θη-
 λυκός!...

— "Ημουν μιάν φορά κι' εγώ
 "Αγιος "Αντώνιος!...

"Ετσι διέταξε ό κ.
 Νομοκνηνιάτρος!

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΡΟ ΕΝΟΣ ΑΙΩΝΟΣ

(Ανέκδοτα, περίεργα, άστεία)

ΗΝ πρώτη περίοδος του 'Ελληνικού θεάτρου, ή θεατρικές παραστάσεις τόσο στην πρωτεύουσα, όσο και στις επαρχιακές πόλεις, όπου παρίσταναν επαρχιακοί θίασοι, έγνωστοποιούντο στο κοινόν με... ντελάληδες... Κατόπιν όμως το 'Ελληνικό θέατρο άρχισε να οργανώνεται καλύτερα και να μοιράζει έντονα προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά έξετυπώνοντο σε ειδικό τυπογραφείο, το όποιο βρισκόταν κοντά στην όδον Κοιμινιδούρου και άνήκε στον τυπογράφο Κτενά.

Στά θεατρικά προγράμματα της εποχής εκείνης άναφερόταν μονάχα ή ήμερομηνία της παραστάσεως, ό τίτλος του έργου και τά όνόματα των ήθοποιών, χωρίς κανένα χαρακτηρισμό και κανένα κομμητικό-έπιθετο. Κάπου-κάπου όμως, χάριν ποιικιλίας, ή κομωδίες, που συνόδευαν άπαραιτήτως το δράμα που θα παιζόταν, όνομάζονταν «*γελιοιωδέσταται*»!... Με τη λέξη αυτή ήθελαν να πουν ευθυμότες, άστείοτατες, ξεκαρδιστικές.

Τήν απλότητα αυτή τά θεατρικά προγράμματα τη διατήρησαν μέχρι του 1850 περίου. Μέχρι της εποχής αυτής τυπωνόντουσαν, όπως είπαμε, σκέτα, χωρίς καμμιάν εικόνα επάνω. Η πρώτη εικόνα που δημοσιεύτηκε σε θεατρικό πρόγραμμα παρίστανε ένα... γάιδαρο!... Τιπώθηκε δέ στο πρόγραμμα της παραστάσεως του Σκαπετουράκη, ό όποιος άργότερα έγινε περίφημος με τό όνομα 'Αγαθόπουλος Σηροχωρίτης.

Οι ήθοποιοι που έπαιζαν στο παραπάνω έργο — πρόκειται περί της κομωδίας του Μολιέρου «*Αρχοντοχωριάτης*» — για να τό κάμουν πιο διασκεδαστικό, διασκεύασαν τις περισσότερες σκηνές του, κι' άκόμα, για να προσελκύσουν και πολύ κόσμο στις παραστάσεις του, έδημοσίευσαν στα προγράμματα τους την εικόνα του ύπομονητικού τετραπόδου για ρεζιλία.

Μερικοί έν τούτοις πιστεύουν ότι ή ιδέα αυτή ήταν έμπνευση του τυπογράφου, ό όποιος έκτελούσε χρέη... καλλιτεχνικού αμφοδούλου του θιάσου.

Έτραβήξα τά πάθη του "Αη-Αντώνη κι' όμως δέν άμάρτησα. Κι' όταν έβλεπα άπάνω στην καρότσα εκείνη τις πλάτες τις γυνέες, εκείνα τά χυτά κεφάλια, άνέβαινε τό αίμα στο κεφάλι μου. Κι' όμως έβαστάχητσα. Βαστάχητσα, μωρέ παιδιά! Βαστάχητσα, σάς λέω! Θηρίο γίνεται ό άνθρωπος. Όσοι τις άδασε τό κάρσο εκεί κοντά στη θάλασσα κι' έφτυγα τρεχάτος, σαν να με κινηούσε κανείς, για να μην άμαρτήσω. Κι' έτσι γύρισα καθάρος και άμωμος, που λέει κι' ό παπάς. Ούτε με τό μικρό τό δαχτυλάκι δέν τις άγγιξα, ούτε μυρωδιά δέν πήρα, άν και μου έίπαν «*πάστες και κάνε τες ό,τι θέλεις*».

Στάθηκε μία στιγμή και ξανάστριψε τό μαυρό άπ' την καρμπογιά μουστάκι του, έμάζεψε τά χείλη του και κύτταξε καμαρωτά τόν ξαντό του.

Οι άλλοι αναγνώρισαν τό καθόρθωμα και τη νίκη του κατά του Πειρασμού. Βέβαια, αυτό ήταν ένα μαρτύριο σαν του 'Αγίου 'Αντωνίου. Με τη διαφορά πως ό 'Αγιος 'Αντώνιος έδιωχνε μακριά του τά άϊβά-πλάσματα του Σατανά, ενώ ό έπιλοχίας Νταβανογιώργος συγκράτησε τόν έναντο του έμπαρος σε σάρκα ύπαρκτή, προκλητική, άφράτη, που έδειχνε τη γυμνότητά της ως πάνω από τόν μηρό, που άνοιγε χιονάτα τό στήθος της και λάγγεε λαχταριστά τά κρέατά της και τις λογουριαστές διπλές του λαμού...!

Ω, δέν ύπηρχε πεία σύγκριση μεταξύ των δύο τους. Ό κύριος έπιλοχίας άνεδείχθη νικητής και τροπαιοδχος στον άγώνα, συνέτριψε κατά κράτος τόν Πειρασμό και κράτησε τό γόητρο του στρατιώτου ύψηλά...!

Όλοι τότε, κυττάζοντάς τον μέσα στά μάτια, τόν ρώτησαν με θαυμασμό:

— Και τί κυρίες ήσαν αυτές, κυρ-κατενάτιο;

— Κυρίες!... Τι κυρίες, βρέ!... Διό... προβατίνες ήσαν που τις έφεραν κάτι χωριάτες γδορμένες, έτοιμες να τις πουλήσουν στο παζάρι και που ό Νομοκτνήριανός διάταξε να πάμε να τις πετάξουμε, γιατί τις βρήκε, λέει, άρρωστες... ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Όπωςόποτε, ή πρώτη εικόνα που δημοσιεύτηκε σ' 'Ελληνικά θεατρικά προγράμματα άπεικόνιζε γάιδαρο και είχε άποκάτω τά έξης: «*Ο γάιδαρος, δι' ου άπέρχεται των 'Αθηνών ό Σκαπετουράκης!*».

Ένας από τους όνομαστους ήθοποιους της εποχής εκείνης ήταν κι' ό περίφημος Νικόλαος Μπίλλερ, του όποιου τό πραγματικό όνομα ήταν Πανόπουλος ή Πανλίδης. Τό άλλαξε όμως και πήρε γεμναστικό από ευγνωμοσύνη προς κάποιον Βασιλό Μπίλλερ, ό όποιος τόν είχε μεγαλώσει και τόν είχε προστατεύσει.

Ο Μπίλλερ άνέβηκε στη σκηνή νεαρώτατος, στα 1843, μαζί με την Αικατερίνη Παναγιώτου και με μερικούς άλλους νέους, οι όποιοι όμως δέν άργησαν να έγκαταλείψουν τη σκηνή. Τότε ό Μπίλλερ έπεδάθη στη δημοσιότητα, άλλ' έπειδή έγραφε πάντα άρθρα κατά της Κυβερνήσεως, συνελήφθη κι' έφυλακίσθη έπανελλημμένος.

Στά 1848, όποτε είχε καταδικαστεί πάλι σε φυλάκιση, πήρε χάρι και βγαίνοντας έξω έξέδωσε μία σατυρική έφημερίδα με τόν τίτλο «*Τραζατρούκας*». Περίφημοι έχουν μείνει ό παρακάτω δύο στίχοι του: «*Η ύπόσχεση μου δίδεις ή έφημερίδα βγάσω.*

Έπίσης και τό γνωστότατο τετράστιχό του, που άναφέρεται στα θαυρώδη γεγονότα της Μεταπολιτευσής:

*Έν μη νυκτι και μόνη
άντιστάσεως μη ούσης,
έθρασσαν άρειμανίως
τους φανούς της πρωτευουσής!*

Ο Μπίλλερ, άν και αυτοδίδακτος, όπως όλοι οι τότε συνάδελφοί του, κατόρθωσε έν τούτοις με την προσωπική του μελέτη και πείρα να λάβη αξιολογική καλλιτεχνική μόρφωση και να γίνει άπαραίτητος για κάθε κομωδία που άνεβαζόταν στη σκηνή. Υπάρχουν μάλιστα άρετά πρόσωπα του Μολιέρου, των όποιων ύπήρξε ό πρώτος διερμηνεύς.

Για τόν Μπίλλερ διηγούνται μερικά νοστιμώτατα ανέκδοτα, άπ' τά όποια παραθέτουμε παρακάτω ένα-δύο, τά καλύτερα.

Μία βραδιά, παιζόταν ό «*Μάρκος Μπότσαρης*», δράμα του 'Αλκαίου. Στη δεύτερη πράξη του έργου ό πολιεμιστά Κουτσονικαίος καθόντουσαν στο τραπέζι μαζί με άλλους συντρόφους του και έξεκοκάλιζαν ένα καλοψημένο άρνι, πίνοντας και τραγουδώντας.

Ο Μπίλλερ, ό όποιος παρίστανε τόν γραμματικό του Μάρκου Μπότσαρη και δέν είχε μέρος στη δεύτερη πράξη, έβλεπε τους συνάδελφους του να τρώνε και του πέφτανε τά σάλια. Πρόβαλε λοιπόν κάθε τόσο από τά παρασκήνια και ζητούσε με χαμηλή φωνή να του ρίξουν κανένα μεζέ. Έκείνοι όμως, είτε από λαιμαργία, είτε γιατί ήθελαν να τόν πειράξουν, έκαναν πως δέν τόν άκουγαν.

Τότε ό Μπίλλερ, αφού έπανελάβε για τελευταία φορά την παράκλησή του χωρίς να φέρη άποτέλεσμα, βγήκε μεγαλοπρεπώς στη σκηνή και άπειθυνόμενος με στόμφο προς τους τρώγοντας, άτήγγειλε τους έξης αυ-

τοσχέδιους στίχους:

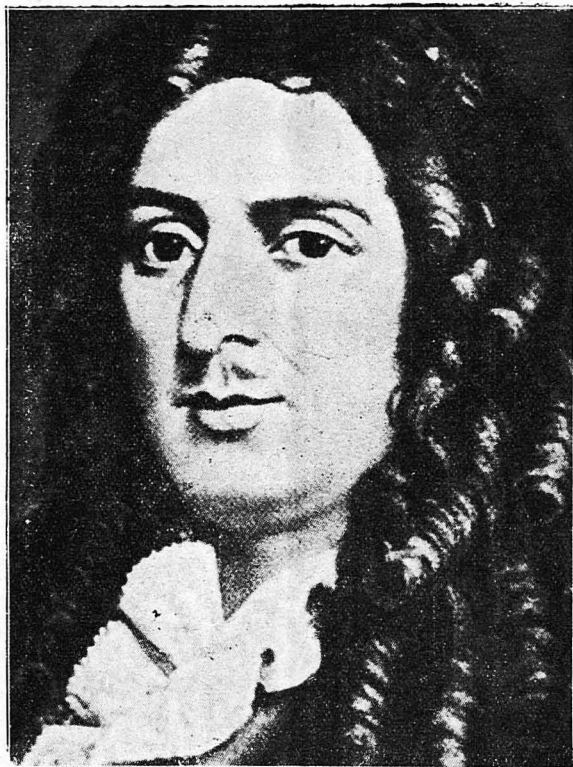
*Με έστειλεν ό άρχηγός μαζί σας να συμπάγω
και ύστερα στο ιερόν καθήκον μου να πάγω!*

Κατόπιν αυτού φυσικά κάθισε στο τραπέζι και εις τό τέλος της πράξεως έφαγε έναν περιδρομο!

Ένα βράδυ πάλι που ό Μπίλλερ ύπεδύετο τόν 'Αγαθόπουλο στη γνωστή κομωδία του Μολιέρου «*Αρχοντοχωριάτης*», είδε σ' ένα θεωρείο τόν ύπεργόφ Χρηστάδη, ό όποιος τόν είχε καταδιώξει και φυλάκισει πολλές φορές εξ αιτίας των φρονημάτων του. Εκδικούμενος τότε ό Μπίλλερ, άλλαξε μία φράση του έργου και φώναξε σε μερικούς μάγκες που τόν πειράζαν:

— Βρέ, τί είμαι, κανέναν καμπούρης ή... ύπουργός και με πήρατε με τό λεμόνια;

Ο Χρηστάδης δέν θύμωσε. 'Αντιθέτως διώρισε τόν Μπίλλερ βοηθό στο Τελωνείο Πατρών, κι' έτσι έγινε δημόσιος υπάλληλος κι' άφρισε τη σκηνή.

Ο διάσημος Γάλλος μουσουργός 'Ιωάννης Βαπτιστής Λουλλί.